

PAWEŁ BORECKI

Funkcja stabilizacyjna Konkordatu polskiego z 1993 r. wobec Kościoła katolickiego i innych związków wyznaniowych

Streszczenie

Funkcja stabilizacyjna jest jedną z głównych zamierzonych funkcji konkordatów. Polega ona na dążeniu do zapewnienia niezmienności (stałości) norm prawnych wynikających z przepisów tego typu traktatów, a w konsekwencji do zapewnienia względnej niezmienności stanów prawnych (i faktycznych) powstałych lub ukształtowanych pod rządami konkordatu. Konkordat petryfikuje pewien model stosunków między państwem a Kościołem katolickim. W istocie rzeczy chroni określony układ stosunków społecznych, politycznych, a w jakiejś mierze także ekonomicznych. Gwarancją tejże funkcji w polskim systemie prawnym są zwłaszcza postanowienia Konstytucji RP z 1997 r. (art. 25 ust. 3 i 5), a także postanowienia Konwencji Wiedeńskiej o Prawie Traktatów z 1969 r. Konkordat z 1993 r. jest zatem legalnie trudno wypowiedzieć.

Traktat w zróżnicowany sposób urzeczywistnia funkcję stabilizacyjną. Poszczególne unormowania tego aktu w zróżnicowanym stopniu urzeczywistniają jego funkcję stabilizacyjną. Wydaje się, że najpełniej jest ona realizowana przez szczegółowe normy o charakterze bezwzględnie obowiązującym. Do drugiej kategorii norm konkordatowych z punktu widzenia urzeczywistnienia funkcji stabilizacyjnej trzeba zaliczyć te, których realizacja jest uzależniona od późniejszego porozumienia między stroną kościelną i odpowiednimi władzami państwowymi. Na trzecim miejscu należy wymienić regulacje, które formułując normy prawne, odsyłają do prawa kanonicznego lub do prawa państwowego. Ostatnią grupę tworzą normy, których urzeczywistnienie zależy w istocie od jednostronnej decyzji władz państwowych. Stopień realizacji funkcji stabilizacyjnej przez postanowienia Konkordatu zależy przy tym także od stopnia ich szczegółowości.

Konkordat z 1993 r. nie jest konkordatem pełnym i w związku z tym w ograniczonym stopniu zapewnia stabilizację w zakresie spraw finansowych i majątkowych Kościoła katolickiego i duchowieństwa. W praktyce jednak traktat z 1993 r. w połączeniu z siłą polityczną Kościoła zapewnił mu względnie dobrą stabilizację położenia prawnego, chociaż nie został jeszcze w pełni zrealizowany i doczekał się paru oczywistych naruszeń. W wielu aspektach nastąpiła jednak poprawa położenia prawnego Kościoła.

Słowa kluczowe: Konkordat – Kościół katolicki – stosunki państwo–Kościół – Konstytucja RP – Konwencja Wiedeńska o Prawie Traktatów